

# ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

## Կերպարվեստի դասավանդման մեթոդիկա

**Թեմա՝** Դիզայնի սկզբունքներն ու կերպարվեստի տարրերն արտահայտող էսքիզների և ճեպանկարների կատարման հմտությունների ձևավորում:

**Հետազոտող՝** Պետրոսյան Մարինե

**Ղեկավար՝** Լ.Իսկոյան (մանկ. գ.թ., դոցենտ)

## **Դիզայնի սկզբունքներն ու կերպարվեստի տարրերն արտահայտող Էսքիզների և ճեպանկարների կատարման հմտությունների ձևավորում**

**Դիզայն** (անգլ. design - նախագծել, գծագրել, մտահղանալ, ինչպես նաև նախագիծ, գծանկար), տերմին է, որով նշվում է առարկայական աշխարհի նախագծման նոր եղանակը: Երևան է եկել XX դարի սկզբին, որպես առարկայական միջավայրի տեսողական և ֆունկցիոնալ հատկությունների տարերային ձևավորմանը հակադրող միջոց: Դիզայնը մշակում է ժամանակակից հասարակության բարդ գործունեության միջավայրը նպատակահարմար կազմակերպելու տիպային օրինակներ: Երբեմն դիզայն է համարվում նրա բնագավառներից միայն մեկը՝ արդյունաբերական առարկաների գեղարվեստական նախագծումը: Մակայն դիզայնը նախագծում և լուծում է սոցիալ-տեխնիկական ավելի լայն՝ արտադրության, սպառման, մարդու առարկայական միջավայրի խնդիրները:

«Դիզայն» անգլերեն է. նշանակում է նախագծել, մտահղանալ: Դիզայնի սկզբունքները ձևավորվել են XIII դարի կեսերին, սակայն, որպես առարկայական միջավայրի տեսողական և գործառնական հատկությունների նպատակային ձևավորման միջոց, սկզբնավորվել է հիմնականում XX դարի սկզբին: Դիզայնը նախատեսում և լուծում է արտադրության, սպառման, մարդուն շրջապատող առարկայական միջավայրի խնդիրներ: Ներկայումս գեղանկարիչ-նախագծողները (դիզայներ) զբաղվում են առարկայական աշխարհի գեղագիտական վերափոխման խնդիրներով: Մեծ է դիզայնի դերը արդյունաբերության մեջ արտադրանքի մրցունակության ապահովման առումով: Դիզայնի կարևորագույն ճյուղեր են ճարտարապետական (զանգվածային շինարարություն, կառույցներ ու շինություններ), լանդշաֆտային (խաթարված լանդշաֆտի վերականգնում և նորի՝ արհեստականի ստեղծում), նաև հանդիսությունների, ծրագրերի, զանազան ոճերի և այլնի ձևավորումները: Ժամանակի ընթացքում փոխվում են գեղագիտական պահանջմունքներն ու սահմանները: Դիզայնում կարևոր են նաև գունային լուծումները: Գույնը դիզայնի հիմնական բաղադրիչն է: Այն օգնում է դիզայնը դարձնել համարձակ, տեսողական և բովանդակալից: Վոլֆգանգ Գյոթեն ժամանակին նկատել է, որ գույները մարդու մեջ արթնացնում են հոգեբանական

առանձնահատուկ տրամադրություններ: Նա առաջինն էր, ով գույները բաժանեց «տաք» և «սառը»: Ճիշտ ընտրված գույնը լուծում է միանգամից մի քանի խնդիր սպառողական ասիդարհում:

Բարձրաճաշակ առարկաների արտադրությունը պետք է փոխշահավետ լինի և՛ արտադրողի, և՛ սպառողի համար: Միայն նախագծման, արտադրության և սոցիալական միջավայրի, սպառողի պահանջարկի, առարկայի օգտակարության և գեղեցկության հատկանիշների համակողմանի համադրմամբ արտադրանքը կարող է դառնալ առավել օգտակար և հարմարավետ:

Դիզայնի հիմքը հանդիսանում է գծանկարը, առանց որի հնարավոր չէ ստեղծագործողի մտքում առաջացած պատկերը հանձնել թղթին և վերջում վերածել իրականության : Բազմաթիվ ճեպանկարների արդյունքում ստեծվում է էսքիզը, որ դառնում է մի ինչ - որ նոր գլուխգործոց հասարակության համար:

Մեծ է դիզայնի զարգացման հեռանկարը նաև Հայաստանում, որտեղ նույնպես վերջին տարիներին բացվել են դիզայնի կենտրոններ:

Դիզայնի բաժիններ են ստեղծվել Երևանի թատերարվեստի և կինոյի ինստիտուտում, Գեղեցիկ արվեստների ակադեմիայում և այլուր, գործում են նաև դիզայնի մասնագիտական քոլեջներ:

## ԳԾԱՆԿԱԼ

«... Գծանկարը, որն այլ կերպ անվանում են ուրվանկարի արվեստ, և գեղանկարչության, և քանդակագործության, և ճարտարապետության բարձրագույն կետն է... Նա, ով շատ բանի է հասել տիրապետելով գծանկարին, ես կասեի՝ տեր է մի մեծ գանձի, որովհետև հավասարապես թե վրձնով, թե բանականությամբ կարող է կերտել ցանկացած աշտարակից ավելի բարձր կերպարներ և դեմ չի առնի պատի, որը կխանգարեր նրա երևակայությանը»

### Միքելանջելո

Գծանկարները, որ նկարիչները արել են իրենք իրենց համար, հետո դարձել են համաշխարհային արվեստի արժեքներ: Գծանկարի վարպետներից մեկը՝ Էնգրը /Ժան Օգյուստ Դոմինիկ Էնգր/ այն կերպարվեստի բարձրագույն ազնվությունն է համարում: Գծանկարը արվեստի տեսակների սկիզբն է, հիմքը՝ սկսած դեռ նախնադարից: Ժայռապատկերների վրա նախամարդիկ խազերով գծում էին, «քերծում», փորագրում, ապա նոր ներկում: Սա շարունակվեց, եկավ մինչև մեր օրերը: Արվեստը հասարակության գիտակցության ձևերից մեկն է: Նրա հիմքը կազմում է իրականության գեղարվեստական-պատկերավոր արտացոլումը: Արվեստը օգնում է ճանաչել աշխարհը, ձևավորում է մարդկանց հոգևոր նկարագիրը, նրանց զգացմունքներն ու մտքերը, աշխարհայացքը, դաստիարակում է մարդուն, ընդլայնում մտահորիզոնը, արթնացնում ստեղծագործական ընդունակություններ: Արվեստի պատմական զարգացման ընթացքում սկզբնավորվել են նրա տարբեր տեսակները՝ գեղանկարչություն, քանդակագործություն, գծանկարչություն(գրաֆիկա), ճարտարապետություն, զարդարական(դեկորատիվ) կիրառական արվեստ և այլն: Այս բոլոր տեսակները խոսում են կյանքի էության, գեղեցիկի մասին, բայց յուրաքանչյուրը արտահայտվում են յուրովի: Սրանց հիմքում սակայն նույն սկզբունքն է՝ ճեպանկարը: Դեռ Վերածննդի ժամանակներից սկսած նկարիչները, քանդակագործները, նույնիսկ ճարտարապետները նախապես գծում, նախագծում, ապա նոր միայն ստեղծում էին արվեստի նմուշը: Առանց նախօրոք արված գծանկարի արվեստ պատկերացնել հնարավոր չէ /սրա ժամանակակից ու ամենավառ օրինակ է հագուստ

կարելուց առաջ զգեստի էսքիզ գծելը/։ Գծանկարիչը /կամ գրաֆիկը/ ոչ թե գույներով է պատկերում առարկան, այլ՝գծերով։ Մաքուր ճերմակ թուղթը նրա համար անսահման տարածություն է՝ լի օդով ու լույսով։ Մատիտի մի քանի վարժ շարժումով այն վերածվում է ցանկացած պատկերի՝ ինչպես կանխամտածված, այնպես էլ պատահական։ Գծանկարչության մեջ որոշիչը նկարելն է, առավել բնորոշ արտահայտչական տարրերն են գիծը և նրբագիծը, լույսի և ստվերի աստիճանավորությունը, սպիտակ ու սև բծերի հարաբերությունը, դրանց համադրման հակադրությունը կամ մեղմությունը։ Գծանկարչության մեջ գույնը հազվադեպ է օգտագործվում, սակայն տարատեսակ դարձնելով սևի ու սպիտակի հարաբերակցությունները՝ նկարիչը ստեղծում է բազմերանգության և երանգային բազմազանության պատրանք, ֆակտուրայի միջոցով նա կարող է վերարտադրել նյութի զգացողություն

Ակադեմիական գծանկարը, որպես կերպարվեստի հիմք, ենթադրում է տեսանելի աշխարհի եռաչափ տարածության տարբեր նյութերով հարթության վրա պատկերում։ Ուսուցման հիմնական սկզբունքներն են՝ պարզից բարդ, հարթից մինչև ծավալուն, անկարողությունից մինչև հմտություն, վարպետության ոչ մի քայլ բաց չթողնելով։ Բնությունից նկարելը ստիպում է աշակերտին ուշադիր դիտարկել, ուսումնասիրել ձևի կառուցվածքային առանձնահատկությունները և մտածել՝ փորձելով ճիշտ պատկերել իր տեսածը։ Որպեսզի ուսումնական էսքիզները և բնության էսքիզները կատարեն իրենց դերը, ուսանողները պետք է տիրապետեն դրանք որպես ընդհանրացված ռեալիստական պատկերի հատուկ տեսակ, որն ունի կատարման իր հատուկ մեթոդները։

## ՃԵՊԱՆԿԱՐ

Էսքիզների և ճեպանկարների երկրորդ, ոչ պակաս կարևոր նպատակն այն է, որ նրանք օգնում են զարգացնել շրջապատող իրականության ուժեղացված ընկալման զգացումը, «ամբողջությամբ» տեսնելու, դիտարկելու և իրենց տեսածը գիտակցաբար ընդհանրացնելու կարողությունը: Նկարչության արվեստը միասնական գեղարվեստական ստեղծագործական և կրթական գործընթաց է, որը թույլ է տալիս զարգացնել դիտարկումը, երևակայությունը, ֆանտազիան, ձեռք-աչքի, ձեռք բերել աշխարհի հատուկ տեսլական, տեսական գիտելիքներ և գործնական հմտություններ այս ոլորտում:

Արվեստագետների տեսողական ընկալումը հատկապես սուր է և խորապես անհատական: Դա որոշվում է նկարչի ստեղծագործական ուղղվածությամբ, և այն ամենը չէ, ինչ տեսնում է նկարիչը, գրավում է նրա ուշադրությունը և պատկերելու հետաքրքրություն ու ցանկություն: Բայց այն, ինչ հետաքրքրեց նրան, նա նկատում է, վերլուծում. Դիտարկումը կարող է լինել երկար, շարունակական կամ շատ կարճ, ուստի այն շատ տարբեր է: Արդյունքում նկարչի «մտքերի արվեստանոցում» հայտնվում է առարկայի կամ երեւույթի թերի, բայց բավականին կայուն պատկեր: Այն ներկայանում է որպես նկարչի ներքին խոհանոցի բաղկացուցիչ մաս, կարող է ցուցադրվել բոլորին, բայց և մնալ գաղտնի, միայն նկարչի ալբոմում, քանի որ ստեղծված է զուտ վարժվելու, վարպետանալու համար: Այն ոչ թե արվեստի տեսակ է, որի մասին կարելի է երկար խոսել, վերլուծել, այլ արվեստի հիմք, առանց որի անհնար է արվեստի գործ ստեղծել:

Նկարչի ճեպանկարների ալբոմը նման է օրագրի, որտեղ յուրաքանչյուր տող-գիծ գրված է անկեղծությամբ: Երբեմն մեքենայաբար արված ճեպանկարը նկարչի մասին ավելի շատ բան է ասում, քան ամիսների ընթացքում ստեղծված մեծ կտավի գործը: Ճեպանկարն ինքնին կարող է ավտոնոմ ցուցադրվել, քանի որ յուրաքանչյուր գծով, գույնով կամ այլ արտահայտչամիջոցով արված ստեղծագործությունն արդեն իսկ արվեստի նմուշ է:

Ճեպանկարը, որն ընդգծում է կերպարի կամ առարկայի շարժումը, ուրվագիծը, հաճախ համարվում է «սևագիր արվեստ», պատկանում է միայն տվյալ նկարչին և երկու տարբեր արվեստագետների մոտ միանման լինել չի կարող, յուրաքանչյուրի

մոտ արտահայտվում է տարբեր կերպ: Կախված նկարիչների պատկերացումներից և կիրառած նյութերից՝ ճեպանկարները տարբեր են լինում: Որոշ նկարիչներ պարզապես ընդգծում են բնորդի շարժումը, մեկը նկարում է միայն դիմանկարներ, երրորդը ցանկացած կերպար պատկերում է ճարտարապետական ֆոնին, մյուսն ընդամենը երկու-երեք գծով ստեղծում է բոլորին ընկալելի ճեպանկար՝ շեշտելով շարժման կարևորությունը: Սա խոսում է այն մասին, որ չնայած ճեպանկարի ընդհանուր գաղափարին՝ այն ևս ունի իր տարատեսակ ընկալումներն ու մեկնաբանությունները, որոնք հատուկ են ցանկացած ստեղծագործողի, այն ունի իր սկզբունքներն ու խնդիրները: Ճեպանկար հնարավոր է անել միայն գույնով, կամ ընդամենո մի քանի գծերով: Ցանկացած ստեղծագործող պետք է ճեպանկար անելուց առաջ ունենա խնդիր, որին բավարարելու համար ստեղծվելու է տվյալ ճեպանկարը: Եթե կարևորը շարժումն արտահայտելն է, ֆիգուրի պլաստիկան, ծավալը կամ ուրվագծերը ցույց տալը, հնարավոր է բավարարվել նույնիսկ 2-3 գծով: Եթե խնդիրը կայանում է գույնի արտահայտչականության միջոցով կերպար ստեղծելու մեջ, ապա օգնության է գալիս նկարչի գունաշարը, որը կարող է լինել բազմազան՝ մեկից տասնյակ գույներ: Ճեպանկարների մեջ հատուկ տեղ է հատկացվում դիմանկարի ժանրին: Կան նկարիչներ, ովքեր իրենց ստեղծագործական ուղին սկսել են հենց դիմանկարներով, պատահակն կամ ծանոթ մարդկանց պորտրետները նկարելով: Սա ևս կարող է մանրակրկտորեն արտահայտել, վերարտադրել յուրաքանչյուր դիմագիծ կամ պարզապես բավարարվել ժպիտ կամ բնավորություն ընդգծելով: Կարող ես նայել, բայց չտեսնել: Ուստի շատ կարևոր է, որ դիտարկման արդյունքը պահվի մտքում: Այստեղ նկարչին օգնության է հասնում տեսողական հիշողությունը: Տեսողական հիշողությունը զարգանում է գործնական փորձի հիման վրա՝ հաճախակի կրկնվող «հիշելու» վարժությունների շնորհիվ: Որքան շատ են հավաքվում կյանքի մասին տպավորություններն ու պատկերացումները, այնքան ավելի շատ են կուտակվում սկսնակ նկարչի հիշողության տուփում:

Կերպարվեստի դասավանդումը հնարավոր չէ առանց հիմնական, փոխկապակցված մեթոդական խնդիրների լուծման՝

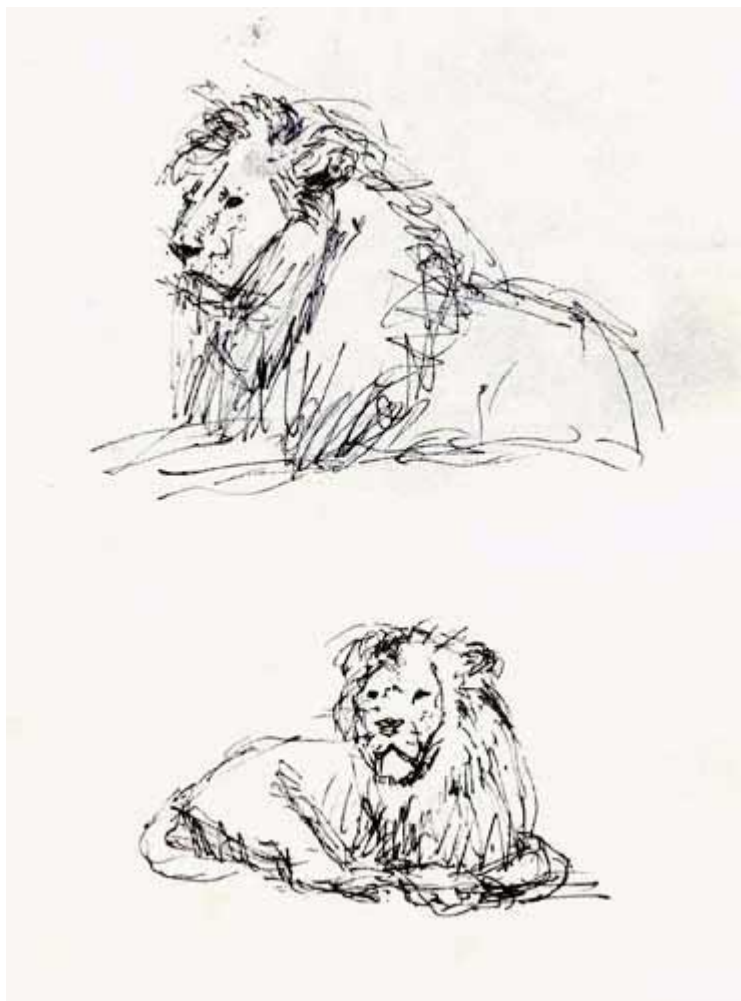
• Ուսանողների մեջ դաստիարակել և զարգացնել դիտելու կարողությունը:

- Սովորեցնել նրանց սրտանց տեսնել (ընկալել իրականությունն իր ողջ բազմազանությամբ և ներքին կապով):

- Զարգացնել և ամրապնդել տեսողական հիշողությունը:

- Տանր, առանց ուսուցչի օգնության ինքնուրույն աշխատելու սովորություն սերմանել և զարգացնել (տնային աշխատանք):

Կարճաժամկետ ուսումնական գծագրերը, ճեպանկարներն ու էսքիզները օժանդակ, բայց շատ արժեքավոր վարժություններ են, որոնք ակտիվացնում են ողջ ուսումնական գործընթացը և լուծում այս դժվարին խնդիրը:





## ԷՍՔԻՉ

**Էսքիզ** (ֆր.՝ *esquisse*), նախապատկեր, գեղարվեստական ստեղծագործության (նկարի, քանդակի, ճարտարապետական մանրամասնի նախագծի, թատերական կամ կինոյի դեկորացիայի և այլն) կամ դրա որևէ մտահղացման նախապատրաստական ուրվապատկեր: Էսքիզ կարող է կատարվել գրաֆիկական, գեղանկարչական կամ քանդակագործական արտահայտչամիջոցներով: Էսքիզին բնորոշ է կատարման ազատ, հպանցիկ (էսքիզային) եղանակը: Մակայն լինում են նաև ավարտուն, մանրամասներով մշակված էսքիզներ:

Լայն առումով էսքիզը բնորոշից կամ երևակայությամբ կատարված անավարտ ստեղծագործություն է:

Էսքիզ է կոչվում նաև տեխնիկական նախնական գծագիրը:

Կան մի քանի տեսակի ուրվագծեր՝

- Համակցված էսքիզներ (նախ բնությունից, իսկ հետո՝ հիշողությունից): Էսքիզներ՝ կատարվող միայն «հիշողությունից»:
- Էսքիզներ, որոնք կատարվել են բարդ եղանակով, օգտագործելով վերը նշված բոլոր մեթոդները:
- Էսքիզներ երևակայությամբ (ուրվանկար - էսքիզ):

Էսքիզի կատարման բնույթը կարող է լինել ամենատարբերը՝ կախված դրա նպատակից և բովանդակությունից, և դրա կատարման վրա ծախսված ժամանակը նույնպես տարբեր է: Բացի տարբեր տեսակի և ժանրային տեսարանների էսքիզներից, պետք է ուրվագծվեն լանդշաֆտի մասեր, ճարտարապետության դրվագներ, կենցաղային տարբեր իրեր և այլն:

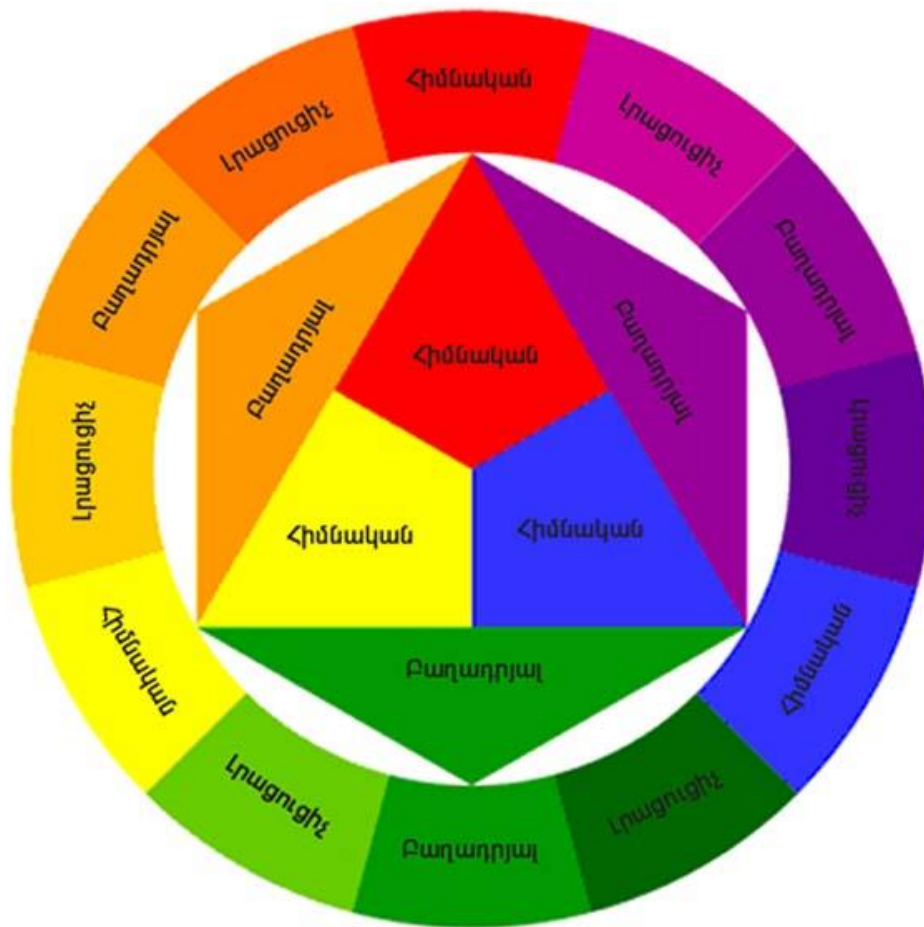
2-րդ և 3-րդ դասարաններում ավելանում են էսքիզների պահանջները: Խնդիր կա

փոխանցել օբյեկտի ծավալը, նյութականությունը, հյուսվածքը, մակերեսային մշակումը: Էսքիզների վրա աշխատելու ընթացքում սովորողների մոտ աստիճանաբար ձևավորվում է բնությունը ճշգրիտ փոխանցելու և գծագրերի վրա երկար աշխատելու կարողությունը: Նկարչության ճշգրտության պահանջը աշակերտների մեջ սերմանում է իրենց աշխատանքի նկատմամբ պատասխանատվության զգացում, և դա նկարչի մասնագիտական որակներից է: 3-րդ դասարանում էսքիզների թեման կարող է լինել ինտերիերի մի մասը, միջանցքը և այլն, մարդու էսքիզը ինտերիերում, ծալքերի ուրվագիծը: Դասարանային առաջադրանքը կարճաժամկետ «մարդու գլխի նկարչություն» է, որը կատարում են սահմանափակ թվով աշակերտներ (լավագույն աշակերտներ): Նախապայման է գանգի կառուցվածքին նախնական ծանոթանալը, դրա էսքիզները 2 պտույտով (առջևի, երեք քառորդով), դեմքի մասերի էսքիզները, կտրատած գլուխը 2 հերթով (առջևի, երեք քառորդում):

5-րդ դասարանցիները դասարանում կատարում են մարդու գլխի կարճաժամկետ ուրվագիծ (ճակատային, երեք քառորդ): Նյութական գրաֆիտ մատիտ, A-3 ֆորմատի, ժամանակը 30-40 րոպե: Մոդելները 4-րդ դասարանի սովորողներ են: Նպատակը՝ ծանոթանալ մարդու գլխի համամասնությունն

Գույնը գեղարվեստական արտահայտչականության հիմնական միջոցներից մեկն է. Գույնի արժեքը մարդու կյանքում մեծ է և բազմազան. Այն ամենը ինչ տեսնում ենք, դա գույնի միջոցով է և գույնի շնորհիվ: Արտահայտվելով անմիջականորեն մարդկային հույզերի և հոգեկանի վրա իր ազդեցությամբ, գույնը այդ հատկությամբ կարևորվում է մարդկային հասարակության մեջ: Ընդլայնելով գույնի բնագավառի մասին գիտելիքները, «գույնի լեզվի» ըմբռնումը, մարդու վրա նրա հոգեֆիզիոլոգիական ներգործության առանձնահատկությունները և մեթոդները, մասնագետները հնարավորություն կունենան ավելի արդյունավետ աշխատել:

Գ ու ն ա շ ր ջ ան



## ԵՐԱՆԳՆԵՐ

Երանգը հանդիսանում է գույնի սպեկտրի գույներից մեկը: Երանգները դասավորված են շրջանաձև կարգով: Վերը նշված գունաշրջանը շատ օգտակար գործիք է՝ օգնելու մեզ բացատրել հիմնական, բաղադրյալ և լրացուցիչ գույների փոխհարաբերությունները:

Կարմիրը, դեղինն ու կապույտը համարվում են հիմնական գույներ: Այս երեք հիմնական գույների խառնուրդներից ստացվում են բոլոր գույները: Կարմիրը և դեղինը պայմանականորեն համարվում են «տաք» գույներ/գուգորդելով արևի, կրակի հետ/, իսկ կապույտը՝ «սառը»/երկնքի, ծովի ջրի հետ/:

Նարնջագույնը, կանաչը և մանուշակագույնը բաղադրյալ երանգներն են, որոնք ստացվում են երկու հիմնական գույների խառնուրդից: Օրինակ՝ նարնջագույնը ստացվում է կարմիրի և դեղինի խառնուրդից, կանաչը՝ դեղինի և կապույտի, իսկ մանուշակագույնը՝ կարմիրի և կապույտի:

Լրացուցիչ գույները ավելի նուրբ երանգներն են, որոնք ստացվում են հիմնական և բաղադրյալ գույների խառնուրդից:

Գունատեսության գիտելիքները օգնում են մեզ արտահայտել մեր զգացմունքները արվեստի գործերում. Գույնի լեզուն մտել է նույնիսկ մեր բառապաշար՝ օգնելով մեզ նկարագրել մեր զգացմունքները. Դուք կարող եք լինել «կարմրած» զայրույթից կամ «կանաչել» նախանձից: Մենք հաճախ ենք խոսում պայծառ ուրախ գույներով, ինչպես նաև տխուր կամ ձանձրալի երանգներով: «Գորշ» օրը կարող է ճնշել և արդյունքում տալ «կապույտի» զգացում:

Վան Գոգի նկարները գունատեսության բնագրական փոխըմբռնման ակնհայտ օրինակներ են: Իր «Արևածաղիկներ» նատյուրմորտում, նա օգտագործում է ջերմ դեղիններ՝ ստեղծելով էներգետիկ պատկեր, որից ճառագում են հույսի և ուրախության զգացմունքներ:

Մյուս կողմից, գունատեսության առավել գիտակցված օգտագործումը տեսնում ենք Պաբլո Պիկասոյի «Երկնագույն շրջանի» նկարներում: Նա ընտրում է սառը գույներ, որպեսզի առաջացնի «ողբերգության» տխրությունն ու հուսահատությունը, որը շատ բնորոշ է իր այդ շրջանի աշխատանքներին:

Գունատեսություն հասկացողությունը գոյություն ունի հնագույն ժամանակներից:գույները բազմաթիվ մշակույթներում ճանաչվել են իրենց խորհրդանշական ուժով:

**Կարմիրը** գուգորդվելով կրակի և արյան հետ օգտագործվում է ներկայացնել վտանգը,զայրույթը և բռնությունը :Նույն պատճառով էլ այն կապված է սրտի գործերի` սիրո և կրքի հետ:

**Նարնջագույնը** խորհրդանշում է ստեղծագործություն և դիմացկունություն:Որպես բաղադրյալ գույն այն համադրում է խառնուրդ գույների հասկանիշները:Այն միավորում է կարմիրի ստեղծագործական կիրքը դեղինի պարզության և իմաստության հետ:

**Դեղինը**` արևի մեր մոլորակի կյանքի աջակցի գույնն է:Որպես այդպիսին ,այն ներկայացնում է կյանք,էներգիա,երջանկություն,հույս և իմաստություն:

**Կանաչը** որպես բույսերի և խոտերի գույն ,բնության գույնն է և այն ամենը ինչ կապված է առողջության և աճի հետ:Սակայն այն օգտագործվում է նաև ներկայացնելու բացասական գծեր,ինչպիսիք են նախանձն ու անփորձությունը:

**Կապույտը** բոլոր գույներից ամենասառն ու հանգստացնող գույնն է:Որպես երկնքի գույն ,այն օգտագործվել է հնագույն ժամանակներից ներկայացնելու համար երկնայինը:Դասական դիցաբանության մեջ կապույտ գույնը կապվում էր աստվածների`Վենուսայի և Յուպիտերի հետ:Քրիստոնեության մեջ այն դառնում է Մարիամ Աստվածածնի`որպես երկնային թագուհու խորհրդանիշ:Իբրև օվկիանոսի գույն ,այն նաև ենթադրում է թարմություն,մաքրություն :

**Մանուշակագույնը**` հարստության և արքայական իշխանության գույնն է:

Շագանակագույնը հողի,փայտի և քարի գույնն է:Առավելապես այն արտահայտում է հմտություն և վարպետություն:Այն օգտագործվում է նաև արտահայտելու համեստություն և առաքինություն:

**Սևը** գուգորդվելով մթության հետ օգտագործվում է ներկայացնելու չարը,կախարդությունը,ինչպես նաև խորհրդավորն ու գաղտնիքը:

Մոխրագույնը որոշ մետաղների ու քարերի բնական գույնն է,սակայն այն ունի նաև բացասական գուգորդումներ եղանակի,ձանձրույթի և ծերության հետ:

Մպիտակը` դրա հետ միասին լույսը,օգտագործվում է ներկայացնել խաղաղություն,մաքրություն և բարություն:

Գույնի տարբեր տարիքային խմբերի վրա ունի իր յուրահատուկ ազդեցությունը: Գույնի ազդեցության մասին շատ են խոսել մանկավարժության այնպիսի նշանավոր դեմքեր, ինչպիսիք են Ֆրոբելը, Մոնտեսորին, Տիխենան, հոգեբաններ Լուշերը, Յանշինը, Իվանիցկին և այլ գիտնականներ: Առարկայի գույնը առաջին հասկություններից մեկն է, որը երեխան

սկսում է ընկալել մանկության տարիներին: Այդ իսկ պատճառով գրագետ գունագեղ միջավայրի ստեղծումը ցանկացած տարածքի ձևավորման հիմնական սկզբունքն է, այդ թվում՝ կրթական: Շրջակա միջավայրի ճիշտ ընտրված գունային ձևավորումը կօգնի երեխային զարգանալ, ոգեշնչել նրան, պահպանել հետաքրքրությունը շրջապատող աշխարհի նկատմամբ:

Գույնը ծառայում է որպես ընկալման հուզական բաղադրիչ. այն կարող է օգտագործվել դպրոցական շենքում որոշակի տրամադրություն ստեղծելու, կրթական և հետազոտական գործունեության մեջ ավելի խոր ընկղմվելու համար: Լավ ընտրված գույնը կարող է խթանիչ գործոն լինել, որի շնորհիվ ուղեղի որոշ նեյրոններ ակտիվանում են ֆիզիոլոգիական մակարդակում, ինչի արդյունքում որոշակի գործողություններ (կրթական, ստեղծագործական, սպորտային և այլն) դառնում են ավելի արդյունավետ: Նախադպրոցական տարիքի երեխաները վայելում են գույնը որպես այդպիսին, այն նրանց էսթետիկ հաճույք է պատճառում, և որպես կանոն «գեղեցիկ» են համարվում մաքուր վառ գույները՝ կարմիրը, դեղինը, կանաչը: Մուգ գույները, ինչպիսիք են սևը, կեղտոտ շագանակագույնը, մուգ կապույտը, երեխաների մոտ ասոցացվում են «տգեղի» հետ:

Երեխաների ճանաչած առաջին գույներից մեկը կարմիրն է, այդ իսկ պատճառով այն շատ փոքր երեխաների (մինչև 6-7 տարեկան) սիրելին է: Մեկ այլ կարևոր գույն է դեղինը՝ այն ճանաչվել է երկրորդ տեղում, և այն երկար ժամանակ մնում է ֆավորիտ:

Միջնակարգ դպրոցի աշակերտները անցնում են զարգացման նոր փուլ, որտեղ փոխվում է նաև գույների ընկալումը: Տարբեր գույների նուրբ երանգներն ավելի մատչելի են դառնում ընկալման համար, իսկ ավելի քիչ հագեցած գունագեղությունը դրական հույզեր է առաջացնում:

Այնուամենայնիվ, բացի գույնի ընկալման այս հատկանիշից, անհրաժեշտ է նաև իմանալ և հիշել հիմնական գույների բնորոշ հատկությունները. դա անհրաժեշտ է տարբեր ֆունկցիոնալ տարածքներում հարմարավետ մթնոլորտ ստեղծելու, ակտիվությունը խթանելու կամ, ընդհակառակը, «դանդաղեցնելու համար»: դա, ներդաշնակեցնել բնական լույսի մակարդակը ինտերիերի հետ և այլն:

## ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Անչափ արագ զարգացող այս դարաշրջանում շատ կարևոր է դիզայնի դերը՝ քմահաճ սպառողին բավարարելու համար: Գիտության զարգացման զուգահեռ ստեղծվում են նոր հնարավորություններ ավելի գեղեցիկ և հետաքրքիր նորարարությունների համար: Դիզայնի խնդիրն է, կյանքը դարձնել ավելի հարմարավետ և հաճելի: Այս ամենի համար շատ կարևոր է գծանկարի, ձևապատկերի և էսթիզավորման կարողությունները, գույների ճիշտ ընտրությունն ու համադրությունը:

Դեռևս դպրոցական հասակից պետք է երեխայի մեջ ձևավորել ճաշակ դեպի գեղեցիկը և խթանել նրա մեջ ստաղծագործելու ցանկություններն ու կարողությունը :

Աղբյուրներ

[http://deesim.blogspot.com/2013/04/blog-post\\_4709.html](http://deesim.blogspot.com/2013/04/blog-post_4709.html)

<https://zvoskanyan.wordpress.com/category/%D5%A3%D5%B8%D6%82%D5%B6%D5%A1%D5%BF%D5%A5%D5%BD%D5%B8%D6%82%D5%A9%D5%B5%D5%B8%D6%82%D5%B6/>

[. https://edudesign.ru/color\\_part\\_1](https://edudesign.ru/color_part_1)

# ԴԱՍԻ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄԸ

Ամիս, ամսաթիվ՝ 06. 09. 2022

Դասարան՝ 7

Ուսուցիչ՝ Պետրոսյան Մարինե

## 1. Դասի թեման /Դեկորատիվ աշխատանք/

Դիզայններիական էսքիզ / նախընտրած դասասենյակի պատի ձևավորում:

## 2. Դասի նպատակները

- /Ինքնուրույն աշխատանքի կատարման խթանում:
- Կիրառական արվեստի ստեղծագործությունների ուսումնասիրում, կրկնօրինակում:
- Փոխադարձ համագործակցում ուսումնական մյուս առարկաների հետ:
- Դիտման և ուսումնասիրման արդյունքում ձեռք բերված գիտելիքների կիրառման ձևավորում:
- Ծանոթացնել դեկորատիվ արվեստին: Ներկայացնել զարդանկարային հորինվածքի առանձնահատկությունները:
- Ձևավորել շինությունների մակետներ կառուցելու հմտություններ (խորանարդներ, բուրգեր, գլաններ, կոներ...)

## 3. Ակնկալվող արդյունքներ

- Միտքն արտահայտի հետաքրքիր
- Կարողանա ստեղծագործել այլ նյութերով
- Կարողանա համագործակցել ընկերների հետ:
- Կառուցի զարդանկարային հորինվածք
- Ձևավորել շինությունների մակետներ կառուցելու հմտություններ (խորանարդներ, բուրգեր, գլաններ, կոներ...)

## 4. Գնահատում

Աշակերտները գնահատում են միմյանց կատարած աշխատանքները: Գնահատելով մյուսներին իրենք իսկ տեսնում իրենց աշխատանքի առավելություններն ու թերությունները:

## 5. Ուսուցման մեթոդներ /Վարժություն/



Զրույցի և դիտման ընթացքում աշակերտները ցուցաբերում են ուսումնասիրված նյութի յուրացման աստիճանը, ինչպես նաև ձևավորված կարողությունների, հմտությունների մակարդակը: Վարժությունները կատարելուց առաջ ուսուցիչը ներկայացնում աշակերտներին դիդակտիկ պահանջները և գնահատման չափանիշները:

## **6. Դասի կահավորումը/**

Ուսուցիչը պետք է էլեկտրոնային տարբերակով ցուցադրի նյութեր, բացատրի առաջադրանքի արդիականությունը , անդրադարձ կատարի հայկական արվեստին /որմանակարչություն, գոբելեն. . . /, ծանոթացնի ժամանակակից արվեստին /սթրիթ արտ, գրաֆիտի/:

- **Դասի ամփոփում**

Դասը ամփոփվում է գնահատումով, ձեռք բերած գիտելիքներով և կարողություններով:

**Դասի անդրադարձը:**

- Հայկական արվեստի խոշոր ներկայացուցիչներին/ Վ. Սուրենըանց , Մ. Ավետիսյան, Գ . Խանջյան, Բենքսի/:

# ԹԵՄԱՏԻԿ ՊԼԱՆԱՎՈՐՈՒՄ

Կերպարվեստ առարկայի  
2022 – 02023 ուստարի  
1-7 դասարանների  
Ուսումնական նյութեր

